

GÖÇ KAPSAMINDA OLAN DEZAVANTAJLI ÖĞRENCİLER: KAPSAYICI YAKLAŞIM İLE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN KATKISI, OKUL YÖNETİCİSİ VE ÖĞRETMENLERİN ROLÜ

Sinem MORGÜL¹

Özet

Göç kapsamında olan yabancı uyruklu olduğu için birçok açıdan zorluklar ile karşılaşan ve bu zorluklar ile baş etmek zorunda kalan öğrenciler dezavantajlı olarak tanımlanabilir. Bu durumdaki öğrencilerin eğitim sorunları ele alınması gereken konular arasındadır. Bu grupta yer alan çocukların hatta velilerinin eğitsel gereksinimleri, ebeveyn eğitimleri ve okul öncesi eğitime önem verilmesi gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı, dezavantajlı grupta yer alan ve göç kapsamında olan çocuklar için okul öncesi eğitime katkısı ve okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin rolüdür. Araştırma betimsel nitelik taşıyan bir araştırmadır. Araştırmanın katılımcıları bir ilkokuldaki yabancı uyruklu öğrencileri, yabancı uyruklu velileri, okul yöneticileri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve tümevarım analizi ile analiz edilmiştir. Araştırmada bir ilkokuldaki yöneticileri, öğretmenleri ve göç kapsamında gelen yabancı uyruklu öğrenci velilerinin dezavantajlı gruplarla eğitim sürecine ilişkin görüşleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlı Gruplar, Yabancı Uyruklu Öğrenciler, Okul Öncesi Eğitim, Kapsayıcı Eğitim

DISADVANTAGED STUDENTS IN THE SCOPE OF MIGRATION: THE CONTRIBUTION OF PRESCHOOL EDUCATION WITH AN INCLUSIVE APPROACH, THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND TEACHERS

Abstract

Students who face many difficulties and have to cope with these difficulties because they are foreign nationals within the scope of migration can be defined as disadvantaged. The educational problems of these students are among the issues that need to be addressed. The educational needs of children in this group and even their parents, parental education and pre-school education should be emphasized. The aim of this study is to analyze the contribution of pre-school education for children in disadvantaged groups and children in the scope of migration and the role of school administrators and teachers. The research is a descriptive research. The participants of the study are Primary School foreign national students, foreign national parents, school administrators and teachers. The data were collected through a structured interview form and analyzed by inductive analysis. In the research, the opinions of Primary School school administrators, teachers and parents of foreign students who came within the scope of immigration on the education process with disadvantaged groups were discussed.

Keywords: Disadvantaged Groups, Foreign Students, Preschool Education, Inclusive Education

¹ Ahmet Keleşoğlu İlkokulu Müdürü, ORCID: 0009-0008-4936-8742, e-posta: sinemorgul@hotmail.com

Giriş

İnsanlar yaradılışları gereği topluluk içinde yaşama ihtiyacı duyarlar, bu onların sosyal bir varlık olmalarının gerekliliğidir. İnsanın sosyal bir varlık olması bir toplum içerisinde yaşamasını gerektirir. Toplum içerisinde beraber yaşayan insanlar aynı koşullara sahip olmayabilirler. Bu durumdaki insanlar bazı kaynaklara ulaşmakta sıkıntı yaşayabilirler. Değişik sebeplerden dolayı gereksinim duyduğu kaynaklara ulaşamayan bireyler veya gruplar toplum içerisinde dezavantajlı olarak görülebilirler. Dezavantajlı durumda olan bireyler veya gruplar kimi zaman toplum içinde ötekileştirilmesine sebep olabilir.

Dezavantajlı gruplar için eğitim ve öğretim neredeyse bütün ülkelerin ilgilendiği bir sorundur. Dezavantajlı bireylerin eğitim ve öğretim gibi etkinliklerden uzaklaşması hem ekonomik ve hem sosyal süreçlere zarar vermektedir (UNESCO, 1997). Dezavantajlı gruptaki öğrencilerin eğitimi, üzerinde durulması gereken önemli konulardandır. Cap & Mares (2007) öğretmenlerin bu öğrenci grubunun eğitiminde öğrencilerin yeteneklerine göre bilgi ve beceri kazandırmada, onların ilgi, tutum ve yeteneklerini geliştirmede önemli bir rol oynadığını belirtmektedir (Safrankova & Zatapkova, 2017). Öğretmenlerin sınıf içerisinde karşılaşılabileceği dezavantajlı gruplardan biri de göç kapsamında gelen veya mülteci konumundaki yabancı öğrencilerdir.

Öğretmenler sınıflarında göç kapsamında veya yabancı uyruklu olduğu için dezavantajlı durumda olan öğrenciler ile karşılaşabilirler. Bu sebeple, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin bu dezavantaja sahip çocukları eğitim sürecine nasıl dahil edebileceklerine ilişkin bir bilgi sahibi olmaları yararlı olacaktır. Bu nedenle, öğretmenler ve yöneticiler hizmetiçi veya hizmet öncesinde eğitime katılabilirler. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin konu hakkındaki farkındalıklarını artırmak ve bu konudaki eğitim gereksinimleri için araştırmaların takip edilmesi elzemdir.

Yöntem

Araştırmanın modeli

Göç kapsamında veya yabancı uyruklu olduğu için dezavantajlı durumda olan öğrencilerin eğitiminde kapsayıcı yaklaşım ile okul öncesi eğitimin katkısı, okul yöneticisi ve öğretmenlerin konu hakkındaki rolü, sınıf öğretmenlerinin dezavantajlı gruplarla eğitim sürecine ilişkin düşüncelerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma nitel verilere dayalı betimsel bir araştırmadır. Bu nedenle bu araştırmada sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinin konuya ilişkin görüşleri bütüncül bir biçimde ele alınmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Buna göre araştırmaya önceden belirlenmiş ölçütleri karşılayan durumların ele alınmasını sağlayan ölçüt örnekleme (Yıldırım & Şimşek, 2006) göre seçilmiş 60 öğretmen ve 5 yönetici katılmıştır. Bu araştırmada örneklemin belirlenmesinde ölçüt olarak İlkokul 'da çalışan sınıfta farklı milletlerden öğrenci bulunan öğretmenler olma şartı belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırmaya katılan okul yöneticilerini 2 si kadın 3 ü erkek, öğretmenlerin 47'si kadın, 13'ü erkektir.

Verilerin toplanması ve analizi

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından açık uçlu anket aracılığıyla toplanmıştır. Rubin (1983) açık uçlu anketin yapılandırılmış görüşme teknikleri arasında yer aldığını belirtmektedir. Açık uçlu ankette katılımcılar sorulara öznel ve istediği şekilde yanıt vermektedir (Yıldırım & Şimşek, 2006). Araştırmada kullanılan açık uçlu anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise öğretmen ve yöneticilerin göç kapsamında veya yabancı uyruklu olduğu için dezavantajlı olan gruplarla eğitim sürecine ilişkin görüşlerini belirlemeyi yönelik sorular yer almaktadır. Yapılan araştırmada tümevarım analizinden faydalanılmıştır. Tümevarım analizi çalışılan konu kapsamında oluşturulan örüntülerden ortaya çıkan boyutları analiz etme olanağı sağlar (Patton, 2002). Araştırmaya katılan ilkokul yönetici ve öğretmenlerinin görüşleri kodlanmış ve bu kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur.

Bulgular

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular aile, öğrenci, kurum/kişiler ve öğretim et-kinlikleri temaları çerçevesinde sunulmuştur.

Araştırmanın yapıldığı okulda 2410 öğrencinin 26 ülkeden toplam 677 öğrencisinin yabancı uyruklu olduğu tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin uyruklara göre dağılımı aşağıda tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Okuldaki yabancı uyruklu öğrenci dağılımı

Sıra No	Uyruk	Sayı
1	İNGİLTERE	3
2	PAKİSTAN	5
3	SURİYE	270
4	ÜRDÜN	17
5	LİBYA	13
6	LÜBNAN	6
7	FAS	2
8	TUNUS	1
9	CEZAYİR	9
10	MISIR	134
11	GÜRCİSTAN	2
12	RUSYA FEDERASYONU	11
13	TACİKİSTAN	1
14	AZERBAYCAN	4
15	KAZAKİSTAN	1
16	KIRGIZİSTAN	2
17	ÖZBEKİSTAN	6
18	TÜRKMENİSTAN	1
19	K.K.T.C.	3
20	SUDAN	5
21	İRAN	39

22	IRAK	20
23	AFGANİSTAN	67
24	ZİMBABYE	1
25	FİLİSTİN	30
26	YEMEN	24

Aileye ilişkin bulgular

Öğretmenler ve yöneticiler yabancı uyruklu öğrencileri oldukları için dezavantajlı gruptaki öğrencilerin eğitim sürecine ilişkin öğrencilerin aileleri ile yapılabilecekler yer vermişlerdir. Öğretmen ve yöneticilerin aile ile yapılabilecekler ilişkin görüşleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilerin eğitim sürecine ilişkin öğrencilerin aileleri ile ilgili görüşler

<i>Aile</i>	<i>f</i>
Ailelerle bireysel ve grup halinde görüşme yapma	10
Ailelere seminer ve eğitim verme	55

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğretmenler ve yöneticiler yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı durumda olan öğrencilerin eğitim sürecine katkı sağlaması için eğitim sürecinde aileye ilişkin olarak ailelerle bireysel ve grup halinde görüşme yapma ve ailelere eğitim verme konusunda görüş bildirmişlerdir. Aileler ile bireysel veya grup halinde görüşme yapmayı tercih eden öğretmenlerden biri bu görüşünü “*Aileleriyle iletişime geçerim. Onların kültürlerini aile yaşantılarını tanımak için çaba harcarım*” biçiminde açıklayarak ailelerin görüşünü almayı ön plana çıkarmıştır. Ailelerle görüşme yapma konusunda görüş belirten okul yöneticisi ise “*Ailenin öğrencisinin okulda güvende olduğunu hissetmesi ve okul yöneticisi ve öğretmene güvenmesi olumlu katkı sağlayacaktır*” diyerek güvenin önemini vurgulamıştır. Ailelere eğitim verilmesi gerektiğini düşünen öğretmenlerden biri bu görüşünü “*Aileleri eğitim sürecinin içine alır ve öncelikle Türkçe öğrenmeleri için çaba harcardım. Yabancılarla Türkçe öğretimi ile ilgili kendim eğitim aldıktan sonra onlara Türkçe öğrenmeleri konusunda destek sağladım.*” diyerek kendisinin gerekli eğitimleri alması gerektiğinin ve bu eğitim neticesinde aileye katkı sağlayacağını belirtmiştir. “*Ailelere yönelik seminerler düzenlemeye çalışırım.*” biçiminde görüşlerini açıklayan yönetici ise aile eğitimini ön plana çıkarmıştır. Öğretmen ve yöneticilerin yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilerin ailelerinin de eğitim sürecinde rolünü önemsedikleri belirtilebilir.

Öğrenciye ilişkin bulgular

Öğretmen ve yöneticiler yabancı uyruklu öğrencileri oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilerin eğitim sürecinde öğrenciler ile ilgili yapılabilecek noktalara da değinmişlerdir. Bu noktalar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Yabancı uyruklu öğrencileri oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilerin eğitimi

Öğrenci	f
Öğrencileri tanıma	11
Öğrencilere güven verme	10
Öğrencilerin Okul öncesi eğitim alınmasını sağlama	9
Öğrencilere eşit davranma	15
Öğrencilere model olma	5
Öğrencilerin sorumluluk almasını sağlama	10
Yabancı Öğrencilerin Türk öğrencilerle entegrasyonu sağlama	5

Tablo 3'te görüldüğü gibi, Öğretmen ve yöneticiler yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilerin eğitim sürecinde çocuğa ilişkin yapılabileceklerini öğrencileri tanıma, öğrencilere güven verme, öğrencilerin okul öncesi eğitim almasını sağlama, öğrencilere eşit davranma, öğrencilere model olma, öğrencilerin sorumluluk almasını sağlama, yabancı öğrencilerin Türk öğrencilerle entegrasyonu sağlama ile açıklamışlardır. Sınıfındaki yabancı uyruklu öğrencileri tanımanın önemini savunan sınıf öğretmeni “*Sınıftaki tüm öğrencileri tanımak için çaba harcadığım gibi yabancı uyruklu öğrencileri tanımak için de çaba harcarım. Farklı kültürlerden ve geleneklerden geldikleri için onları tanımam onlara yardımcı olmam açısından çok önemlidir.*” biçiminde açıklamıştır. Başka bir öğretmen ise görüşünü “*Onların eğilimlerini, bu ülkede olmayı neden tercih ettiklerini, hangi koşullar altında yaşadıklarını, tercihlerini öğrenerek yol haritamı çizmeye çalışırım*” biçiminde açıklamıştır. Öğrencilere güven vermenin önemini savunan bir öğretmen ise “*Öğrenciler yabancı bir ortamda şaşkınlar, kendilerini savunmasız hissediyorlar ve onların bana güvenmelerini sağlamak sorunun yaridan fazlasını çözmek demektir.*” biçiminde açıklamıştır. Öğrencilerin okul öncesi eğitim almasının önemini vurgulayan bir yönetici ise “*Okul öncesi eğitim belki de tüm öğrencilerden daha fazla yabancı uyruklu öğrenciler için önemli. Piktes kapsamında 4 yıldır okulumuzda uygulanan ücretsiz yaz anasınıfı uygulamasında Türk ve Yabancı uyruklu öğrenciler ve bir sonraki yıl 1. Sınıfa başlayacak öğrenciler 2 aylık hızlandırılmış bir eğitim alıyorlar. Bu eğitim tamamen ücretsiz olmakla beraber 25 kişilik sınıflarda Türk ve yabancı uyruklu öğrenciler beraber eğitim alıyorlar. Geçtiğimiz 4 yılda bunun meyvesini topladık. Öğrenciler okulda kendilerini yabancı gibi hissetmiyorlar, Türkçe öğreniyorlar ve 1. Sınıfa başladıklarında diğer öğrenciler onların güvenli ortamına dahil oldukları için daha özgüvenli oluyorlar. Bu sürece aileleri de dahil ettiğimiz için sanırım sorunun yaridan fazlasını bu aşamada hallediyoruz.*” biçiminde açıklamıştır. Öğrencilere eşit davranmanın önemini vurgulayan bir öğretmen ise “*Türk ve yabancı öğrencilerin birbirleri ile entegrasyonunu sağlamak için en önemli adımın öğretmenin sınıfta öğrencilere eşit davranmasından geçtiğini düşünüyorum. Öğretmen öğrencilerine eşit davranırsa diğer öğrenciler de hatta diğer veliler de birbirlerine eşit davranmaya başlayacaktır. Sınıfta bir ayırım olmasının önüne geçmenin ilk adımı budur.*” biçiminde açıklamıştır. Öğrencilere model olmanın önemini savunan bir öğretmen ise “*Öğrenciler öğretmenlerini taklit ederler. Yaptıkları her şeyi doğru kabul etme eğilimindedirler. Bu nedenle öğretmenin sınıftaki dezavantajlı öğrencilere davranışı şunu yapın bunu yapmayın demekten daha fazla anlamlıdır.*” biçiminde açıklamıştır. Öğrencilerin sorumluluk almasını sağlama görüşünü savunan bir öğretmen “*Meslek hayatım boyunca*

sorumluluk duygusunun öğrencilerde olumlu yansımalarına çok şahit oldum. Dezavantajlı olarak tanımlayacağımız öğrencilere sorumluluk vermek onların özgüveni için çok önemli. Sorumluluk alan öğrenci artık o grubun dışında değil o grubun parçasıdır.” biçiminde açıklamıştır. Yabancı öğrencilerin Türk öğrenciler ile entegrasyonunun önemini savunan bir yönetici ise “Öğrenciler birbirleri ile ne kadar kaynaşırsa, ne kadar uyumlu olursa sorun o kadar kolay hallolur. Bunun için öğretmen, aile, yönetici elinden gelen her şeyi yapmalı her fırsatı değerlendirmelidir.” biçiminde açıklamıştır.

Kurum/Kişilere ilişkin bulgular

Öğretmen ve yöneticiler yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilerin eğitim sürecinde farklı kurum/kişilerle işbirliği yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda öğretmen ve yöneticilerin kurum/kişilere ilişkin görüşleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Dezavantajlı gruplarla eğitim sürecinde kurum/kişilere ilişkin görüşler

<i>Kurum Kişiler</i>	<i>f</i>
Okul rehberlik ve psikolojik danışmanına başvurma	60
Yakın çevreyi tanıma	5

Tablo 4’te görüldüğü gibi öğretmen ve yöneticiler kurum/kişiler kapsamında rehber öğretmene başvurma ve yakın çevreyi tanımayı önemsemişlerdir. Okul rehberlik ve psikolojik danışmanına başvurmanın önemini ifade eden öğretmenlerden biri bu görüşünü “*Bu öğrencilerin yaşadıkları sıkıntılar ve kendilerini ifade etme konusundaki sorunları aşmak için rehberlik servisinden destek almalılardır.*” biçiminde açıklayarak alan uzmanın görüşlerini önemsedğini göstermiştir. Okul rehberlik ve psikolojik danışmanın görüşüne başvurmayı önemseyen bir başka öğretmen ise “*Dezavantajlı durumda olan öğrencilere bizlerin nasıl yaklaşması gerektiği konusunda rehberlik servisinden destek almalıyız*” diyerek okul psikolojik danışmanlarının öğretmenlere de destek olmasının öneminden bahsetmişlerdir. Okul yöneticilerinden biri ise yakın çevreyi tanımanın gerekli olduğunu düşünerek bunu “*Çevreyi iyi tanımak gerekir.*” biçiminde açıklamıştır. Buna göre öğretmenlerin ve yöneticilerin dezavantajlı çocuklarla eğitim sürecinde farklı kurum ya da kişilerden destek alınması gerektiğini önemsedikleri söylenebilir.

Öğretim etkinliklerine ilişkin bulgular

Öğretmen ve yöneticiler yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilerin eğitim sürecinde öğretim etkinlikleri kapsamında neler yapabileceklerine de değinmişlerdir. Bu kapsamda öğretmenlerin ve yöneticilerin görüşleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Dezavantajlı gruplarla eğitim sürecinde öğretim etkinliklerine ilişkin görüşler

Öğretim etkinlikleri	f
Değişik alanlarda farklı etkinlikler yapma	35
Farklı materyallerden yararlanma	30

Tablo 5’te görüldüğü gibi, öğretmenler ve yöneticiler öğretim etkinlikleri kapsamında çeşitliliğe önem vermişlerdir. Öğretim etkinlikleri kapsamında değişik alanlarda farklı etkinlikler yapma ve farklı materyallerden yararlanma önemsemişlerdir. Değişik alanlarda farklı etkinlikler yapılması gerektiğini savunan bir öğretmen “*Kalabalık ve farklı dilleri konuşan öğrencilerle zor olsa da eğlenceli ve her çocuğa hitap edecek etkinlikler yapmalıyız.*” diyerek değişik alanlardaki farklı etkinliklerin öğrencilere katkı sağlayacağını belirtmiştir. “*Öğrencilere sadece düz anlatımla bir şeylerin öğretilmesi çok daha zordur. Farklı etkinliklerden yararlanılması gereklidir.*” şeklinde görüşünü dile getiren bir öğretmen de yine değişik alanlarda farklı etkinlikler yapmanın önemini vurgulamıştır. Öğretim sürecinde farklı materyallerden yararlanılması gerektiğini düşünen öğretmen ise “*Teknoloji çağında yaşarken ve öğrenciler teknolojik aletlerle bu kadar iç içe yaşarken farklı materyallerden faydalanmamak mümkün değildir. Elzemdir.*” biçiminde açıklamıştır. Buna göre; Öğretmen ve yöneticiler yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilerin eğitim sürecinde öğretme-öğrenme sürecinin de önemli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Sonuç, tartışma ve öneriler

Araştırma öğretmen ve yöneticilerin yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı durumda olan öğrencilerin eğitim sürecine ilişkin düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Okul yöneticisi ve öğretmenlerin bu konuya ilişkin düşünceleri aile, çocuk, kurum/kişiler ve öğretim etkinlikleri çerçevesinde ele alınmıştır. Buna göre öğretmen ve yöneticiler, yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı gruptaki öğrencilerin eğitim sürecini değişik boyutları ile açıklamıştır.

Okul yöneticileri ve öğretmenler yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı olan öğrencilerin eğitim sürecinde ailenin önemini vurgulamışlardır. Ailelerle bireysel ve grup halinde görüşme yapma ve ailelere seminer ve eğitim vermeyi önemli bulmuşlardır. Yabancı uyruklu olduğu, mülteci konumunda olduğu için dezavantajlı grupta yer alan öğrencilere gereksinimlerini karşılayacak biçimde eğitimlerin verilmesi kapsayıcı eğitim olarak ele alınmaktadır.

Kapsayıcı eğitim kapsamında aile ve velilerin desteği çok önemlidir. Velilerin okul içi davranışları kadar okul dışı davranışları da eğitimle alakalıdır. Bu iki durum birbirinden ayrılmadan ele alınmalıdır. Dolayısıyla öğretmen ve yöneticiler yabancı uyruklu olduğu için dezavantajlı durumda olan öğrenciler için ailenin önemi ve dezavantajlı öğrencileri de içine alan kapsayıcı eğitim uygulamalarının gereklilikleri ortaya çıkmıştır. Önder & Güçlü (2014) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin dezavantajlılık durumunu azaltmak için aile eğitimlerinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ortaya çıkan bu sonuç okul yöneticileri ve öğretmenlerin aile eğitiminin önemi ile ilgili fikirlerini desteklemektedir.

Öğretmen ve yöneticiler yabancı uyruklu öğrencileri oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilerin eğitim sürecinde öğrenciye ilişkin yapılabilecekleri öğrencileri

tanıma, öğrencilere güven verme, öğrencilerin okul öncesi eğitim almasını sağlama, öğrencilere eşit davranma, öğrencilere model olma, öğrencilerin sorumluluk almasını sağlama, yabancı öğrencilerin Türk öğrencilerle entegrasyonunu sağlama biçiminde açıklamışlardır. Öğretmen ve yöneticiler öncelikle bu çocukların kendi kendilerini önemsemeleri gerektiğini düşünmektedirler. Kapsayıcı eğitimde de öğretmen-öğrenci iletişimi önemlidir. Ayan-Ceyhan'ın (2016) yaptığı çalışmada öğretmenlerin öğrencileri tanıdıktan sonra bir şeyleri inşa etmenin daha kolay olduğunu tespit etmiştir. Bu durum öğretmen ve yöneticilerin öğrencileri tanıma konusundaki görüşleriyle doğru orantılıdır. Savi-Çakar & Yazıcı-Okuyan'ın (2017) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin öğrencilere model olmasının önemi ortaya çıkmıştır.

Öğretmen ve yöneticiler yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilere etkili eğitimler verebilmek için kurum/kişilerle işbirliği yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Bu kapsamda okul rehberlik ve psikolojik danışmanına başvurma ve yakın çevreyi tanıma konularını ele almışlardır. Herdem & Bozgeyikli (2013) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin anne ve babaların çocuklarına nasıl davranacakları ile ilgili okul psikolojik danışmanından destek alınması ile ilgili önerilerde bulunmuşlardır. Buna göre; yönetici ve öğretmenler okul psikolojik danışmanları ile işbirliğini önemsemektedirler.

Öğretmen ve yöneticiler yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilerin eğitim sürecinde öğretme - öğrenme sürecini etkili hale getirmek gerektiğini düşünmektedirler. Değişik alanlarda farklı etkinlikler yapma ve farklı materyallerden yararlanmanın buna katkı sağlayacağını düşünmektedirler.

Kapsayıcı eğitim etkinliklerinde de bütün öğrencilerin gereksinimlerini karşılayabilecek materyaller ve etkinliklerin kullanılması önemlidir. (Oral, 2016). Bu etkinlikler planlanırken filmlerden, görsel ve yazılı metinlerden yararlanılması gerektiğine değinen araştırma bulgusu mevcuttur. (Ayan-Ceyhan, 2016). Bu durum, öğretmen ve yöneticilerin yabancı uyruklu oldukları için dezavantajlı grupta olan öğrencilerin eğitim sürecinde farklı etkinlikler yapma ve materyaller kullanma görüşünü desteklemektedir.

Sonuç olarak savaş ve çatışma nedeniyle göçün artması, ailesinin yaşam tercihlerinden dolayı ülke değiştirmek zorunda kalan öğrencilerin olması gibi nedenlerle sınıflarda yabancı uyruklu öğrencilerin sayısının artması ile karşı karşıya kalınabilecektir. Yapılan çalışmada öğretmen ve yöneticilerin dezavantajlı durumda olan bu öğrencilerin hem entegrasyonu hem de eğitim sürecindeki başarılarını artırmak için kapsayıcı eğitime önem verdikleri, okul öncesi eğitime önem verdikleri ve aile ve uzmanları sürece dahil ettikleri görülmüştür. Bu kapsamda araştırma sonucunda şu önerilere yer verilebilir:

Eğitim fakültelerinde yabancı uyruklu olduğu için dezavantajlı grupta olan çocukların eğitimine yer verilebilir.

Kapsayıcı eğitim ile ilgili öğretmenlerin ihtiyaçları belirlenerek hizmetiçi eğitimlerden yararlanılabilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin ailelerinin de eğitime katılmaları ve entegrasyonu için sivil toplum kuruluşlarından destek alınabilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim süreçleri ile ilgili derinlemesine çalışmalar yapılabilir.

Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerden oluşan karma sınıflar ile okul öncesi eğitime katılımın artırılması için çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Ayan-Ceyhan, M. (2016). Kapsayıcı eğitim: okul pratikleri, öğretmen ihtiyaçları. ERG. http://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/ERG_KapsayiciEgitim_OgretmenIhtiyaclari.pdf adresinden 06.12.2018 tarihinde edinilmiştir.
- Aytaş, G. ve Kardeş, D. (2014). Dezavantajlıların okuma anlama gelişmeleri. *Turkish Studies-Uluslararası Türk veya Türk Dilleri, Edebiyatı ve Tarihi Dergisi*, 9(11), 79-92.
- Dezavantajlı Gruplar. (2018, 15 Mart). Dezavantajlı gruplar. Erişim adresi <http://eige.europa.eu/rdc/thesaurus/terms/1083>
- Herdem, F. S. & Bozgeyikli, H. (2013). İlköğretime devam eden parçalanmış ve tam aile çocuklarının rehberlik ihtiyaçlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi, *OPUS-Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 3(4) s.7-35.
- Kardeş, D. (2014). Dezavantajlı olarak kabul edilenlerin okumalarını anlama, gelişmelerini unsurlar ve çözüm önerileri. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Oral, I. (2016). Türkiye’de kapsayıcı eğitimi yaygınlaştırmak için politika önerileri. ERG. http://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/ERG_KapsayiciEgitim_PolitikaOnerileri.pdf adresinden 06.12.2018 tarihinde edinilmiştir.
- Önder, E. & Güçlü, N. (2014). İlköğretimde okullar arası başarı farklılıklarını azaltmayayönelik çözüm önerileri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 40, 109-132.
- Özbaş, M. (2012). İlköğretim okullarındaki dezavantajlı öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin öğrenci ve veli algıları. *Eğitim Araştırmaları*, 3 (3), 311-319.
- Safrankova, A. P. & Zatopkova, K. (2017). Teachers’ evaluation of importance of selected determinants of education of socially disadvantaged pupils. *Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science*, 10(1), 24-33.
- UNESCO (1997). Alternative education strategies for disadvantaged groups. Paris: International Institute for Educational Planning.
- Yıldırım, H. & Şimşek, A. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Beşinci Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi